

:

Szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog

Chronowski Nóra*

A jog szabályozásának fejlődése

A szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog az egyik legkorábban kifejezett és elismerést nyert jog. Egyik lényegi garanciáját, a *habeas corpus writ*-et az angol jogban már 1305-ben alkalmazták a bíróságok William Blackstone feljegyzései szerint, sőt a Magna Charta (1215) 39. cikke is utalt rá: jogszerű bírói döntés nélkül a szabad ember nem tartható őrizetben. Az elnevezés a bírói parancs kezdő szavait idézi: „*habeas corpus ad subjiciendum*” – „[*you should*] have the person to be subjected to [examination]”. A common law bíróságok a 14. századtól kezdve ezzel a *writ*-tel kontrollálták a feudális rendi bíróságok szabadságkorlátozó döntéseit, mivel az utóbbiakat nem jellemezte konzisztens eljárásrend. Később, a 15-17. században a királyi bíróságok döntéseivel szemben is alkalmazták. A szabadságtól való önkényes megfosztás bírói felülvizsgálatához való jogot – az 1640-ben elfogadott törvényt követően – a híres *Habeas Corpus Act* (1679) kodifikálta, amely időbeli és földrajzi korlátokat határozott meg a fogvatartók számára, és megerősítette a bíróság elé állítás biztosítékait.

Az európai kontinensen, a polgári átalakulás időszakában az → *Ember és polgár jogainak deklarációja* (1789) leszögezte: „Minden politikai társulás célja az ember természetes és elvülhetetlen jogainak megőrzése. E jogok: a szabadság, a tulajdon, a biztonság s az elnyomással szemben való ellenállás.” Garanciaként pedig rögzítette: „Vád alá helyezni, letartóztatni s fogva tartani bárkit is csak a törvény által meghatározott esetekben s a törvény által előírt formák között lehet.” Nem véletlen, hogy már a korai emberi jogi dokumentumok központi eleme, hiszen a történelem során az → élethez, → méltósághoz, → testi épséghez, → tulajdonhoz való jog mellett a személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog szenvedte, szenvedte el a legsúlyosabb sérelmeket. A kortárs alkotmányokban és nemzetközi emberi jogi szabályozásban is visszatükröződik e tapasztalat, és kifejezésre jut az a felismerés, hogy az egyén szabadságának, biztonságának alkotmányos garantálása alapozza meg a szabad, demokratikus és nyílt társadalmi közösségek létezését és fejlődését.

A → *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya* a 9-11. cikkeiben, az → *Emberi Jogok Európai Egyezménye* pedig az 5. cikkében rendelkezik a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogról. Az utóbbi taxatív felsorolja a szabadságtól való megfosztás törvényes okait, az előbbi pedig garanciális igénnyel kifejti az emberi méltósággal összhangban álló bánásmód követelményét a szabadságától megfosztott személlyel szemben (→ *fogvatartottak jogai*), valamint kizárja a bebörtönzés lehetőségét szerződéses kötelezettség elmulasztása esetén. Mindkét nemzetközi szerződés általánosságban, tehát nem csak a büntető eljárásban biztosítja az őrizetbe vett vagy letartóztatott személy számára az olyan eljáráshoz való jogot, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el (*habeas corpus*) (→ *tisztességes eljáráshoz való jog*). Az egyezmények szólnak a tájékoztatási kötelezettségről, illetve rendelkeznek a törvénytelen letartóztatás vagy fogvatartás esetén adandó kártalanításról. Az → *Európai Unió Alapjogi Chartájának* 6. cikke a tartalom részletezése nélkül deklarálja a szabadsághoz és biztonsághoz való jogot, azonban a biztonság és ennek garanciái az új európai alkotmányos rend központi értékeként, visszatérően szerepelnek a dokumentum szövegében.

---

* PhD, habil., tanszékvezető egyetemi docens, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

A jog helye az emberi jogok rendszerében

Az **alapjogi rendben** betöltött szerepét illetően, szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jog szoros összefüggésben áll az általános személyiségi jogként felfogott → **emberi méltósághoz való joggal**, dogmatikailag annak önállósult eleme, amellyel az egyén integritásának (önrendelkezésének, cselekvésének, kibontakozásának és fejlődésének) alapja teremthető meg. A személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog a személyi integritást védő jogok nagyobb csoportjába tartozik, amely körbe az élethez való jog, a → **mozgásszabadság**, valamint a → **kínzás, az embertelen és megalázó bánásmód tilalma**, illetve a → **rabszolgaság, szolgaság és kényszermunka tilalma** is tartoznak. E jogok közös funkciója az egyén fizikai értelemben vett szabadságának és testi épségének a védelme. A személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog elismerése és biztosítása számos más alapjog gyakorlásánál előfeltételnek számít, mert csakis a magát szabadnak tartó, külső kényszerektől és korlátozásoktól mentes személy képes a társadalmi és politikai folyamatokba való aktív bekapcsolódásra, és legkülönbözőbb érdekeinek megalapozott képviselőjére, érvényesítésére, védelmére.

A jog által **védett értékek** a szabadság és a biztonság. Leszögezhető, hogy ezek nem egymás szinonimái, bár a két állapot garanciái valóban hasonlóak, ez azonban nem jelenti azt, hogy valamelyik része lenne a másiknak, avagy egymástól elválaszthatatlan értékek lennének. A személyi szabadságot ugyanis főként az állam és a közhatalom be nem avatkozása biztosítja, a személyi biztonság megteremtése viszont az állam részéről aktivitást is magában foglalhat.

A **szabadság** a személy olyan autonóm állapotaként ragadható meg, amelyben az egyén – az akarati, gondolati és cselekvési szabadsága alapján – bármit megtehet, amit a jog (vagy az erkölcs) nem tilalmaz. Ebben a széles és abszolút értelemben a szabadsághoz való jog azt jelenti, hogy mindenki mindent megtehet, amit törvény nem tilt és senki nem kényszeríthető semmire, kivéve, ha törvény másként rendelkezik. Az *Ember és polgár jogainak deklarációja* (1789) ezt a következőképpen fogalmazza meg: „A szabadság azt jelenti, hogy mindent megtehetünk, amivel más emberek kárt nem okozunk”. Ez az általános szabadság-klauzula, amelyet azonban kevés alkotmány vagy emberi jogi egyezmény, dokumentum tartalmaz. A szabadsághoz való jog tartalmának pozitív meghatározása helyett az alkotmányok és a nemzetközi egyezmények inkább a negatív megközelítést alkalmazzák, vagyis a személyi szabadságjog lényegét annak korlátaival írják körül, és nem értik bele a gondolati (akarati) szabadság jogát.

A **személyi biztonság** állapotát az egyén civil életviszonyainak, vagyoni és közjogi viszonyainak zavartalansága, háborítás-mentessége teremti meg, és ez az állapot az emberi élet egyik minősége. A személyi biztonsághoz való jog az említett életviszonyok védelmére szolgál a személyi szabadsághoz való jog garanciájaként. E jog természetesen nem teremti meg azt az állami kötelezettséget, hogy mindenki számára egyénileg fizikai védelmet biztosítson mindenfajta (gazdasági, szociális, munkahelyi életviszonyaiban fölmerülő) zaklatással szemben, viszont az állam köteles a közhatalmi szerveit olyan módon irányítani, hogy az egyén biztonságban érezze magát. Ezt az értelmezést támogatja, hogy a közbiztonsághoz fűződő közérdek realizálása sok esetben az egyének biztonságát szolgáló intézkedések kumulációja. Korszakunkban a közbiztonság és a humánbiztonság védelmére irányuló garanciarendszer egyre összetettebbé válik, és a biztonság mint alkotmányi érték jelentősége egyre fokozódik. Ez a tendencia a személyi biztonsághoz való jog bizonyos fokú önállósodásának lehetőségét hordozza. Napjainkban a fejlett demokráciákban egyre erősödik a biztonság iránti igény, s különösen a **terrorizmus**, de egyéb, környezeti, technikai, politikai stb. kockázatok miatt megfigyelhető a fenyegetésekkel szembeni védekezés növelése. A globalizáció korszakában valóban nem választható külön a külső, illetve az államon, társadalmon belüli veszélyek

kezelése. A biztonság megteremtése sokszor a személyi szabadság korlátozásával jár, és a kontroll erősödése a hatalom koncentrációját, a közhatalmi beavatkozás növelését vonja maga után, ezért korszakunkban központi jelentőségű kérdés a szabadság és a biztonság egyensúlyának kialakítása.

A személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jog azonban nem tekinthető a szabadságjogok anyajogának, hanem ez az egyén fizikai értelemben vett szabadságának és biztonságának védelmére irányul, és arra, hogy a szabadság korlátozására vagy elvonására önkényesen és törvényes alap nélkül semmiképpen ne kerüljön sor. Röviden annyit jelent, hogy mindenkinek joga van biztonságban lenni az önkényes szabadságkorlátozástól. Az egyén szellemi szabadságát és ideológiai kényszertől való mentességét a külön nevesített **gondolat- és lelkiismereti szabadság** hivatott biztosítani. Az említett két alapjog összekapcsolása – háttérükben az általános személyiségi joggal – garantálja az egyén szabadságszféráját.

A jog garanciái

A jog egyik kiemelkedő garanciája a *habeas corpus*, a szabadságtól való önkényes megfosztás elleni jogi biztosíték, amely szimbolikus jelentőséget kapott a polgári szabadságjogok elismeréséért folytatott küzdelmek során. A mai alkotmányok és nemzetközi szerződések ezt a common law jogrendszerből származó terminust általában nem használják, de az intézmény lényegét kisebb-nagyobb eltérésekkel általánosan garantálják. A lényege pedig nem más, mint az, hogy a szabadságtól őrizetbe vétel vagy letartóztatás folytán megfosztott személynek joga van olyan eljáráshoz, amelynek során bíróság ésszerű időn belül dönt fogvatartásának törvényességéről, illetve törvénysértés esetén szabaddá helyezéséről. Az **Emberi Jogok Európai Egyezménye és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya a bűncselekmény gyanúja esetén bekövetkező fogvatartásra alkalmazandó eljárás**on kívül garantálják a fogvatartott személy által kezdeményezhető, és a fogvatartás bármely formájánál alkalmazható bírói felülvizsgálat lehetőségét. Ebbe beletartozik pl. az alkoholisták, elmebetegek őrizetére, kiadatási vagy kiutasítási eljárás alatt lévő idegenek őrizetére vonatkozó felülvizsgálat is. A fogvatartott kérelmének célja a jogszerűtlen fogvatartás megszüntetése, ez az intézmény tehát csak a bírói döntéshozatal időpontjában fennálló jogellenességet képes orvosolni, nem szolgál az időközben megszűnt szabadságkorlátozás jogellenességének utólagos megállapítására. A **habeas corpus** általában nem a bíróság, hanem más hatóság által elrendelt fogvatartás felülvizsgálatára irányul, de biztosítani kell a bíróság által elrendelt szabadságkorlátozás esetében is, ha a fogvatartás ideje alatt a fogvatartás jogszerűségét érintő lényeges változások történtek.

A másik fontos, közvetlenül e joghoz kötődő garancia, hogy mindenkinek, aki jogsértő, vagy formálisan jogszerű, de önkényes, alaptalan fogvatartás áldozata volt, az jogosult kártalanításra. A személyi szabadságtól való megfosztással kapcsolatban különösen hangsúlyosan érvényesül a kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés abszolút tilalma. A személyi szabadság korlátozása nem jelenti automatikusan a személyi biztonság csökkentését is, sőt a szabadságtól megfosztott személlyel szemben is olyan bánásmódot kell alkalmazni, amelyik biztonságát garantálja.

A tisztességes eljárás követelményei a szabadságkorlátozásra irányuló eljárás keretrendjének is tekinthetők, amelyek kiegészülnek a letartóztatott, őrizetbe vett személy speciális tájékoztatáshoz való jogával, amely kétirányú: egyrészt fel kell világosítani a szabadságelvonással kapcsolatos jogairól, másrészt ismertetni kell vele a szabadságelvonó intézkedés indokát, büntetőügyben az ellene felhozott vádat. A tájékoztatási jog részben magában foglalja a (ügyvéddel, családdal való) kapcsolattartás jogát is, de azt a szabadságelvonás során folyamatosan biztosítani kell.

A jog korlátozása és a korlátozás határai

A személyi szabadság alapjoga nem abszolút jog, mivel törvény – leggyakrabban büntető jogszabály – korlátozhatja. A személyi szabadsághoz való jog korlátozásának az olyan intézkedések minősülnek, amelyek az egyént cselekvési és mozgásszabadságában egyidejűleg, meghatározott ideig bizonyos fokban gátolják. Az érintettek a szabadságelvonás időtartama alatt a kijelölt – általában zárt – helyen kell tartózkodnia, speciális szabályokhoz (kezeléshez) alkalmazkodnia, és tőnnie kell magatartásának erre feljogosított személyek által történő felügyeletét. A szabadságkorlátozás alatt álló személyek is rendelkeznek bizonyos fokú „maradékszabadsággal”, azonban ez utóbbi csökkentése általában nem minősíthető újabb szabadságelvonásnak. A személyes szabadság korlátozásával szemben fennálló követelmény, hogy a korlátozás nem sértheti e jog „érinthetetlen lényegét”, nem ütközhet a kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmába.

A szabadságtól való megfosztásra kizárólag törvényes okból és törvényes eljárás keretében kerülhet sor. A törvényes okok az alábbi csoportokba sorolhatók.

Elsőként említendő ok a bíróság által jogerősen elítélt személy őrizetben tartása a határozat kihirdetését követően a büntetés végrehajtása céljából. Ehhez kapcsolódik az olyan személy letartóztatása vagy őrizetbe vétele is, aki nem tesz eleget a bíróság jogerős rendelkezésének (pl. kivonja magát a büntetés végrehajtása alól, nem tesz eleget tanúzási kötelezettségének), vagy a törvény által megállapított kötelezettségét nem teljesíti. A „törvényes kötelesség” ekkor mindig konkrét, és a mulasztás tényleges, tehát a szabadságelvonás nem preventív (megelőző) jellegű, de büntetesként sem alkalmazható. Kizárólagos célja a kötelezettség teljesítésének biztosítása. Szerződéses kötelezettség elmulasztása esetén azonban a személyi szabadságot korlátozni nem lehet. A szabadságtól való megfosztás jogerős bírói döntésen alapul, represszív szankcióként kerül kiszabásra és többféle formában, fokozatban valósulhat meg. Alapja az egyén által általában bűnösen tanúsított antiszociális magatartás, amely veszélyes a társadalomra és a törvény büntetni rendeli. A bíróság által elrendelhető, személyi szabadságot elvonó büntetések és intézkedések – a *nulla poena sine lege* elvével is összhangban – törvényi szintű szabályozásban kerülnek meghatározásra. A szabadságtól való represszív jellegű megfosztás okának, módjának, eljárásának, időtartamának, az állami szervek és az érintett személyek jogainak, kötelezéseinek részletes meghatározása a büntetőjog, a büntetőeljárás jog, a szabálysértési jog és a büntetés-végrehajtási jog tárgykörébe tartozik. Legsúlyosabb formája a szabadságvesztés kizáró határozatlan ideig (→ **tényleges életfogytig**) tartó szabadságvesztés. Az alapjogi és a nemzetközi emberi jogi bírások önmagában e jogintézményt nem tekintik elfogadhatatlannak, hangsúlyozza azonban azt, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személynek jogot kell biztosítani a büntetés felülvizsgálatának kérelmezésére. A szabadságvesztés lehetőségét *de jure* és *de facto* is fenn kell tartani, az elítélten pedig közölni kell, milyen feltételekkel vizsgálják érdemben a kérelmet. Az **Emberi Jogok Európai Bírósága** például a **Vinter és társai kontra Egyesült Királyság** ügyben (2012.01.17., kérelemszám 66069/09, 130/10 és 3896/10) mondta ki, hogy nem az elítélt élete végéig tartó szabadságelvonás (lehetősége) kifogásolható. A felülvizsgálat megengedésének teljes kizárása, vagy a kiszámíthatatlan és nem transzparens kegyelmi rendelkezésekre való korlátozása sérti a kínzás és az embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát.

Bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt, az illetékes hatóság (bíróság) elé állítás céljából, továbbá – ésszerű esetben – bűncselekmény elkövetésének megakadályozása vagy annak elkövetése után a szökés megelőzése okán szintén korlátozható a személyi szabadság. Mindkét esetben az a sajátossága, hogy bírói ítélet még nem született a bűnösség kérdésében, vagyis a szabadságától megfosztott személy továbbra is ártatlannak vélelmezendő, különösen a vele szemben alkalmazott bánásmód szempontjából. A szabadságkorlátozás konjunktív feltétele első esetben a megalapozott gyanú megléte és a konkrét cél (bíróság elé állítás)

meghatározása, míg a második esetben az ésszerű indok bizonyíthatósága (pl. visszaeső az elkövető) határolja be a korlátozást foganatosító hatóság mozgásterét. A szabadság korlátozására, illetve elvonására tehát a bűnösséget megállapító jogerős bírói döntést megelőzően is sor kerülhet, amely a legsúlyosabb személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés. Mégis megengedhető, mivel a büntetőhatalom gyakorlásával összefüggő feladat teljesítéséhez az állami szerveknek hatékony eszközökkel kell rendelkezniük. A letartóztatás azonban fogalmilag nem büntetés, hanem a büntető igény hatékony érvényesítését, a büntetőeljárás sikerének biztosítását és a büntetés esetleges végrehajthatóságát célzó intézkedés, így nem ellentétes az ártatlanság vélelmével.

Külön csoportot képeznek a *kiskorúakra vonatkozó szabadságkorlátozási esetek*, amelynek indoka, hogy gyermekek esetében a személyi szabadsághoz való jog más tartalommal értelmezendő. Egyfelől a gyermeki állapotból következően a kiskorúak esetében a személyi biztonság védelme dominál, mégpedig szoros összefüggésben a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődését biztosító védelemhez és gondoskodáshoz való joggal. (→ **gyermeki jogok**) Másfelől a gyermek szabadsága csakis a szülő, gondviselő kötelezettségeire tekintettel valósulhat meg, vagyis a gondozás és nevelés maradéktalan teljesítése a kiskorú személyi szabadságának természetes korlátja. A kiskorúak személyi szabadsága tehát értelemszerűen szűkebb körű, amely azonban nem jelenti, hogy személyi szabadsághoz való joggal nem rendelkeznek. A közhatalmi beavatkozásokkal szemben ugyanolyan védelemben kell részesíteni a gyermekeket is, mint a nagykorúakat, és ezeket sajátos garanciákkal kell kiegészíteni az állam által gondozott gyermekek vonatkozásában. A kiskorú tehát szintén csak törvény alapján vehető vagy tartható őrizetben, mégpedig vagy hatóság (pl. gyámhatóság) elé állítás, vagy nevelési felügyelet céljából. Ezekben az esetekben a szabadságkorlátozás nem bűncselekmény elkövetésével áll közvetlen összefüggésben, hanem célja a kiskorú védelme.

A *közegészséget veszélyeztető*, illetőleg a *deviáns magatartást* tanúsító, szociális illeszkedési zavarokkal küzdő személyek vonatkozásában is indokolt külön, sajátos szabadságkorlátozási okként meghatározni speciális állapotukat. Nem büntető jellegű, hanem a közegészséget szolgáló szabadságkorlátozás a törvényes őrizetbe vétel fertőző betegségek terjedésének megakadályozása céljából, és vegyes – az érintett érdekét, gyógyulását és a közösség védelmét szolgáló, esetenként represszív – jellegű az elmebetegek, alkoholisták, kábítószer-élvezők őrizetbe vétele. A **pszichiátriai betegek** a személyi szabadság korlátozása szempontjából sajátos alanyi kört jelentenek. A szabadságkorlátozás jogalapja esetükben kétfajta lehet: (1) ha büntetethezességük esetén cselekményük bűncselekményt valósítana meg, a szabadság elvonására az állami büntetőigény érvényesítése keretében kerül sor, de csak intézkedés kiszabására van lehetőség, továbbá (2) ha veszélyességük büntetőjogi szempontból irreleváns magatartásban nyilvánul meg, a szabadság korlátozásának joga az állam szociális-gondoskodó funkciójából vezethető le. Ebben az esetben a szabadságkorlátozás ténybeli alapja az abnormális mentális működés, tehát az elmebetegség állapota. Ugyanakkor az elmebetegség fogalma a pszichiátria és a különféle gyógymódok fejlődésével, illetve a társadalmi megítélés változásával folyamatosan módosul. Általánosságban az rögzíthető, hogy a szabadságkorlátozás feltételeként csak olyan elmezavar határozható meg, amelyik súlyánál fogva indokolja a zárt gyógykezelést. A pszichiátriai beteg esetében a szabadság elvonásának célja nem a punitív magatartásbefolyásolás, hanem kizárólag a gyógyítás, állapotjavítás vagy legalábbis szinten tartás. Mindezekre tekintettel a beteg szabadsághoz való jogának korlátozására (vagyis akarata ellenére történő intézetbe szállítására, gyógykezelés eltérésére kényszerítésére) különleges törvényi garanciákat (feltételeket és eljárást) kell meghatározni. Az alapjog-korlátozás szükségességi és arányossági követelménye is más tartalommal érvényesül pszichiátriai beteg esetében. A korlátozás jogszerűségének megítélésénél a következő kritériumokat kell figyelembe venni. Az érintett személynek „megbízható” módon kell a mentális zavar jeleit mutatnia, ha sürgősségi helyzet áll fenn ez utólag is igazolható. Annak a kérdésnek az eldöntése,

hogy az intézkedés alanya bizonyíthatóan mentális zavarban szenved „objektív orvosi szakértői véleményt kíván”. Az elmezavarnak olyan mértékűnek kell lennie, ami megköveteli a nem önkéntes elkülönítést. A fogva tartás tartamát az elmezavar tartósságának kell meghatároznia. Az utolsó csoportba a **külföldiekre (hontalanokra)** (→ *külföldiek jogai*, → *hontalanság*) vonatkozó speciális szabadságkorlátozási esetek köre sorolható. Az említett alanyokra vonatkozó eltérő szabályozás két szempontból is indokolt. Egyfelől az idegenek nem tartoznak automatikusan az állam személyi felségjoga alá, viszont a területi felségjog alapján a területi állam saját jogszabályait hatékonyabban érvényesítheti velük szemben, mint saját államuk. Másfelől az idegeneknek nincsen alanyi joga a mozgásszabadsághoz (**→mozgásszabadsághoz való jog**) más állam területén, vagyis az érintett állam maga dönti el, kit és milyen feltételekkel enged a területére lépni, ott tartózkodni és letelepedni. Mindezekre tekintettel a külföldiek (hontalanok) személyi szabadsághoz való jogának korlátozása a saját állampolgárokétól eltérő okokból történhet. Az egyik eset az olyan idegen személyek törvényes letartóztatása vagy őrizetbe vétele, akikkel szemben – kiutasításuk vagy kiadatásuk céljából – eljárás folyik. A másik eset a szabadságtól való megfosztás az országba való jogtalan belépés megakadályozása céljából. A szabadságkorlátozás az idegenek tekintetében sem lehet önkényes, vagyis csak a megjelölt célokból történhet.

Magyar jogi vonatkozások

A magyar Alaptörvény a IV. cikkében garantálja a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogot, előírja, hogy szabadságtól való megfosztásra csak törvényes okból és eljárás keretében kerülhet sor, a szabadságkorlátozási okok körét azonban nem részletezi. A *habeas corpus* csak a büntetőeljárás keretében biztosítja, vagyis nem tartalmazza a szélesebb körű, bármely szabadságkorlátozó intézkedéssel összefüggésben igényelhető bírói felülvizsgálat lehetőségét. További garanciaként rögzíti, hogy akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénysértően korlátozták, az kárának megtérítésére jogosult. Az Alaptörvény alapján nem kizárt a szabadságtól való végleges megfosztás sem, tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki. Az *Emberi Jogok Európai Bírósága* a **Magyar László kontra Magyarország ügyben** (2014.05.02., kérelemszám 73593/10) a hazai szabályozás tekintetében rendszerszintű problémát tárt fel, amelynek megoldása jogalkotási úton látszik kivitelezhetőnek. Az államfői kegyelem iránti kérvény benyújtásának lehetősége nem áll összhangban a nemzetközi standarddal. Olyan felülvizsgálati mechanizmus szükséges, amely minden ügyben biztosítja annak vizsgálatát, hogy a szabadságvesztés fenntartása törvényes indokok alapján igazolt-e, s lehetővé kell tenni a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltő elítélt számára, hogy bizonyos pontossággal előre láthassa, milyen feltételek mellett és mit kell tennie azért, hogy szabadulását érdemben mérlegeljék.

Irodalomjegyzék

1. Monica Macovei, *The right to liberty and security of the person: A guide to the implementation of Article 5 of the European Convention on Human Rights*, Human rights handbooks, No. 5, Council of Europe 2004
2. Jeremy McBride, *Human rights and criminal procedure. The case law of the European Court of Human Rights*, Council of Europe 2009
3. Stefan Trechsel and Sarah Summers, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford 2006

4. Jeremy Waldron, *Security and Liberty: The Image of Balance*, Journal of Political Philosophy, Vol. 11, (2003) 2, 191–210.
5. Ádám Antal, *A biztonság az értékek között*, JURA (2005) 1.
6. Blutman László, *A fogvatartás bírói felülvizsgálata: a habeas corpus az európai alapjogok között*, Jogtudományi Közlöny (1993) 8-9.
7. Mavi Viktor, *A személyi szabadságot és a személyi integritást védő jogok illetve biztosítékok alkotmányos szabályozásáról*, Acta Humana (1995) 18-19.
8. Tóth Mihály, *Az életfogytig tartó szabadságvesztés és a remény joga újabb emberi jogi döntésekben*, Jogtudományi Közlöny (2012) 6.